

واژه‌های تصادفی

تشخیص شباهت‌ها و تفاوت‌ها بین پدیده‌های مختلف و طبقه‌بندی آنها از جمله مهارت‌های تفکر است که در درس مختلف و حتی قبل از ورود به مدرسه با آن برخورد داشته‌اید. در این درس شما با بررسی تفاوت‌ها، شباهت‌ها و رابطه‌ها در واژه‌های تصادفی، ضمن تقویت توانایی استنباط، استدلال و نتیجه‌گیری خود، با نمونه‌ای از فعالیت‌های کتاب تفکر و پژوهش آشنا می‌شوید. سپس با توافق درباره‌ی قواعد و مقررات کلاس درس تفکر و پژوهش، شرایط حضور فعال و مؤثر خود را در این کلاس فراهم می‌کنید.

طبقه‌بندی کنید

هر یک در ذهن خود کلمه‌ای در نظر بگیرید.

با راهنمایی آموزگار، کلمه‌های مورد نظر ده نفر از دانش‌آموزان را روی تابلوی کلاس بنویسید.

ده کلمه‌ای را که روی تابلوی کلاس نوشته شده است در جاهای خالی بنویسید.

-----	-----	-----	-----	-----
-----	-----	-----	-----	-----

ابتدا به صورت انفرادی کلمات بالا را به‌طور دلخواه حداکثر در سه دسته، طبقه‌بندی کنید و برای هر دسته عنوانی انتخاب کنید.

طبقه‌بندی من

.....

.....

.....

این بار در گروه خود طبقه‌بندی‌های هر عضو گروه را با دلایل آن بررسی و روی یک نوع طبقه‌بندی توافق کنید.

طبقه‌بندی گروه

.....

.....

.....

گفت‌وگو کنید

نتایج گفت‌وگوهای خود را در کلاس گزارش دهید.

گزارش سایر گروه‌ها را بررسی کنید و به نکات دیگران در مورد گزارش گروه خود دقت کنید. فراموش نکنید به هنگام بررسی، ابتدا نکات مثبت و بعد نکات منفی یا پیشنهادهای خود را بیان کنید.

همان‌طور که می‌دانید، اجرای بهتر هر کار و فعالیت جمعی به رعایت قواعد و مقرراتی نیاز دارد. بر همین اساس درباره‌ی قواعد و مقررات مورد نیاز درس تفکر و پژوهش در کلاس گفت‌وگو کنید. قواعد مورد توافق را در زیر بنویسید.

۱- هنگام گفت‌وگو به یکدیگر احترام می‌گذاریم.

۲-

۳-

۴-

۵-

در این جلسه : از شما خواسته شد واژه‌هایی را نام ببرید. تفاوت‌ها، شباهت‌ها و رابطه‌های آنها را پیدا و واژه‌ها را طبقه‌بندی کنید. پیدا کردن تفاوت‌ها، شباهت‌ها و رابطه‌ها یکی از کارهایی است که ذهن شما هنگام تفکر در مورد موضوعات مختلف انجام می‌دهد.

اَوَّل

فصل

انتخاب و تصمیم‌گیری

همه‌ی انسان‌ها در طول عمر خود در موقعیت انتخاب و تصمیم‌گیری قرار دارند. تصمیم‌گیری، فرایند انتخاب آگاهانه است. هنگام انتخاب و تصمیم‌گیری شما مجموعه‌ای از شرایط را بررسی می‌کنید تا یک گزینه از میان چند گزینه‌ی موجود را انتخاب کنید. سپس برای اجرای آن اقدام می‌کنید. در این فصل شما جنبه‌های مختلف تصمیم‌گیری را تمرین می‌کنید.

گفت‌وگو کنید

نتایج فعالیت گروه‌ها را بدون تکرار نام شهرها و مناطق روی تابلو یادداشت کنید.

نام یکی از شهرها یا مناطق را به‌طور تصادفی انتخاب کنید؛ کسانی که این شهر یا منطقه را نام برده‌اند دلایل انتخاب خود را بیان کنند.

در انتخاب این سه منطقه یا شهر به کدام ویژگی‌های میهمان توجه کردید؟ آنها را فهرست کنید.

.....

.....

.....

.....

● یک بار دیگر پرسش ابتدای درس را بررسی و سپس جدول زیر را کامل کنید.

اطلاعاتی که در پرسش وجود دارد چیست؟	برای انتخاب و تصمیم‌گیری به چه اطلاعات دیگری نیاز داریم؟

شهرهایی را که اعضای گروه انتخاب کرده‌اند، براساس ویژگی‌های میهمان بررسی کنید؛ آیا به نظر شما لازم است در مناطق و شهرهای انتخابی تغییری بدهید؟ در صورت تغییر آن را در جدول زیر بنویسید.

ردیف	نام منطقه یا شهر	دلایل انتخاب شما

یکی از جنبه‌های انتخاب و تصمیم‌گیری در نظر گرفتن خواسته‌ها، توانایی‌ها، علاقه‌ها و نیازهای خود و دیگران است. تصمیم‌گیری براساس آنچه که خودمان دوست داریم، کارچندان دشواری نیست؛ تصمیم‌گیری زمانی دشوار می‌شود که باید به خواسته‌ها، توانایی‌ها، علاقه‌ها و نیازهای دیگران هم توجه کنیم. در شرایطی که نتیجه‌ی تصمیم‌گیری ما بر زندگی و شرایط دیگران هم اثر می‌گذارد، حتماً باید به خواسته‌ها، توانایی‌ها، علاقه‌ها، نیازها، اهداف و اولویت‌های آنها توجه کنیم.

نارنجی پوش امانتدار

موقعیت‌هایی وجود دارد که ما ناگزیر به انتخاب بین خوب و بد هستیم. در چنین شرایطی به چه چیزهایی باید توجه کنیم؟ در این درس شما با قرار گرفتن در یک موقعیت فرضی، انتخاب‌های ممکن و دلایل آن را بررسی می‌کنید و از این راه مهارت‌های خود را در بیان افکار، استدلال و تصمیم‌گیری تقویت می‌کنید.

رفتگر شهرداری بجنورد کیف مفقودی به ارزش ده میلیارد ریال که محتوی طلا، اسناد مالکیت، چک و کارت‌های اعتباری بود به صاحبش بازگرداند.

راننده تاکسی دامغانی بعد از پیدا کردن کیف پر از پول و طلا در تاکسی‌اش، پس از ساعتی جست‌وجو توانست کیف را به پیرزن صاحب کیف برساند.

کارمند آموزش و پرورش دبیرستان بصرانه امام‌خمينی(ره) شهرستان نظرآباد چند ساعت بعد از پیدا کردن کیف میلیاردي آن را به دست صاحبش رساند.

کارمند شهرداری تهران کیف حاوی چک، پول نقد و اسناد و مدارک به ارزش دست‌کم ۲۰۰ میلیون تومان را پیدا کرد، همگی تلاشش را به کار گرفت تا آن را به صاحبش برگرداند.

پس از خواندن خبرهای بالا، چه پرسش‌هایی در ذهن شما مطرح شد؟ دو مورد را بنویسید.

۱-

۲-

خود را به جای شخصیت‌های این خیرها قرار دهید.

چه احساساتی در شما پیدا می‌شود؟

اگر من به جای **صاحب کیف** بودم:

.....

.....

.....

اگر من به جای **یابنده‌ی کیف** بودم:

.....

.....

.....

چه تصمیمی می‌گرفتید؟

اگر من به جای **یابنده‌ی کیف** بودم: (پس از باز کردن کیف و آگاهی از اشیای داخل آن)

.....

.....

اگر من به جای **صاحب کیف** بودم: (پس از آگاهی از پیدا شدن کیف)

.....

.....

فرض کنید این کیف متعلق به یکی از اعضای خانواده‌ی شما است، از یابنده‌ی آن چه انتظاری دارید؟ چرا؟

.....

.....

.....

کفت وکو کنید

- در چنین موقعیت‌هایی برای تصمیم‌گیری به چه چیزهایی توجه می‌کنید؟ چرا؟
- آیا مقدار مال پیدا شده در ارزش و اهمیت برگرداندن آن به صاحبش اثر دارد؟ چرا آری، چرا نه؟
- آیا برای تعیین میزان مزدگانی باید به مقدار مالی که پیدا شده توجه کرد؟ چرا آری، چرا نه؟
- آیا اصولاً انتظار دریافت مزدگانی برای پس دادن مال، درست است؟
- اگر صاحب مال مبلغ کمی به عنوان مزدگانی داد، چه قضاوتی درباره‌ی او می‌کنید؟ چرا؟
- آیا تاکنون چیزی را پیدا کرده‌اید؟ چه تصمیمی گرفتید؟ چرا؟

در این جلسه خود را به جای دیگران گذاشتید. به احساسات و خواسته‌های آنها در برخورد با یک موقعیت، توجه و سپس تصمیم‌گیری کردید. شما چه تصمیمی گرفتید؟ از تصمیم خود راضی هستید؟ **توجه** به نتایج تصمیم ما برای خود و دیگران، یکی از جنبه‌های تصمیم‌گیری مناسب است.

مغایبت در خانه

احساسات ما در تصمیم‌گیری‌هایمان درباره‌ی یک موضوع تأثیر دارد که می‌تواند نتایج مثبت و منفی به دنبال داشته باشد. با گفت‌وگو با اعضای خانواده بنویسید، در چه موقعیت‌هایی تأثیر احساسات بر تصمیم‌گیری بجا و مناسب و در چه موقعیت‌هایی نابجا است؟ با مثال توضیح دهید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

بوی خوش مدینه

در زندگی شخصی هر یک از ما احتمالاً پیش آمده است که ناچار به انتخاب بین دو موقعیت خوب و خوب یا خوب و خوب تر بوده ایم. در این درس شما پس از تماشای فیلم «بوی خوش مدینه» یا شنیدن داستان، درباره‌ی دو آرزوی اوئیس قرنی و ضرورت و دلایل انتخاب بین آنها با یکدیگر گفت‌وگو می‌کنید. سپس خود را در موقعیتی مثل موقعیت اوئیس قرار می‌دهید و احساسات، نوع انتخاب خود و دلایل ترجیح یک خواسته بر خواسته‌ی دیگر را برای دوستان خود بازگو می‌کنید.

گفت‌وگو کنید

چرا اوئیس با وجود داشتن آرزوی دیدن پیامبر(ص) و تحمل سختی‌های راه، بدون دیدن او به یمن بازگشت؟

اگر شما به جای اوئیس بودید چه تصمیمی می‌گرفتید؟ بین آرزوی دیدن پیامبر(ص) و خواسته‌ی مادر کدام را انتخاب می‌کردید؟ چرا؟

آیا در زندگی شما پیش آمده که از آرزوی خود دست بکشید؟ علت چه بوده است؟

دو مورد از بزرگ‌ترین آرزوهایتان را در ذهن مجسم کنید. اگر قرار باشد با انتخاب یک آرزو، آرزوی دیگر را از دست بدهید، چه احساسی به شما دست می‌دهد؟

کدام را انتخاب می‌کنید؟ دلایل شما برای این انتخاب چیست؟

نتیجه‌گیری خود از گفت‌وگوهای این جلسه را در قالب یک جمله‌ی کوتاه در کتاب بنویسید.

ما اهداف، آرزوها و خواسته‌های زیادی داریم که اغلب فراتر از امکانات و توانایی‌های ما است. لذا ناگزیر به انتخاب بین آنها هستیم؛ در چنین شرایطی باید ابتدا هدف‌های خود را فهرست کنیم و با استدلال مشخص کنیم کدام‌ها برای ما اهمیت بیشتری دارند. پس **در نظر گرفتن اولویت‌ها** یکی دیگر از جنبه‌های تصمیم‌گیری مناسب است.

آفکنند

اگر در شرایطی قرار بگیرید که لازم باشد بین یک موقعیت سخت و موقعیت آسان‌تری یکی را انتخاب کنید، کدام را انتخاب می‌کنید؟ در این تصمیم‌گیری به چه چیزهایی توجه می‌کنید؟ در این درس شما با مشاهده‌ی فیلم «آفکنند» درباره‌ی رفتارها و تصمیم‌های افراد قضاوت، و از این راه انتخاب و تصمیم‌گیری را تمرین می‌کنید.

کفت وگو کنید

پس از تماشای فیلم درباره‌ی پرسش‌های زیر گفت‌وگو کنید.

در این فیلم چه دیدید؟

شما اگر به جای معلم بودید در چنین شرایطی چه می‌کردید؟ دلایل خود را برای دیگران شرح دهید.

شرایط معلّم قبلی با معلّم فعلی چه تفاوت‌ها و چه شباهت‌هایی داشت؟ چگونه این موضوع را متوجه شدید؟

آیا در انتخاب‌ها باید خود را بر دیگران ترجیح داد یا دیگران را بر خود؟ آیا در این باره یک قانون کلی وجود دارد؟ با مثال پاسخ خود را توضیح دهید.

بعضی وقت‌ها بررسی راه‌حل‌ها و تعیین اولویت آنها کار دشواری است زیرا راه حلی بر اساس دلایلی در اولویت قرار می‌گیرد ولی با دلایل دیگر، آن اولویت را ندارد. این دلایل ناشی از ارزش‌هایی است که افراد به آنها باور دارند. در فیلم آفکند مشاهده کردید که معلّم جدید ارزش‌های والاتر را مبنای تصمیم‌گیری قرار داد و موقعیت سخت را انتخاب کرد. در این درس همانند درس‌های «دیدنی‌های سرزمین من»، «نارنجی‌پوش امانتدار» و «بوی خوش مدینه» مهارت تصمیم‌گیری را از جنبه‌ای دیگر یعنی، **ترجیح نیاز دیگران** بر راحتی و میل خود تمرین و تجربه کردید.

ماه بود و روباه ! (انتخابی)

در این درس داستان «ماه بود و روباه» را می‌شنوید یا فیلم آن را می‌بینید. شخصیت اصلی داستان روباهی است که می‌خواهد ماه را برای خودش داشته باشد. شما با گفت‌وگو درباره‌ی موضوع داستان، خواسته‌ها و روابط بین موجودات را از زاویه‌ی دیگری بررسی و توجه به نتایج یک فکر و عمل را تمرین می‌کنید.

کفت وگو کنید

بعد از شنیدن داستان یا نمایش فیلم راجع به موارد زیر گفت وگو کنید.

موضوع کلی و پیام داستان چه بود؟

چه چیز سبب شد روباه به فکر مالکیت ماه بیفتد؟

چرا تلاش‌های روباه برای راضی کردن ماه به نتیجه نمی‌رسید؟

چرا نویسنده‌ی داستان این شخصیت‌ها را انتخاب کرده است؟ (مثلاً به جای روباه چرا خرس، فیل، یا هر حیوان دیگری انتخاب نشده است؟)

به نظر شما از نتیجه‌ی این فعالیت برای زندگی چه استفاده‌ای می‌توان کرد؟

افراد زیادی در این جهان زندگی می‌کنند و هر کدام اندیشه‌هایی دارند. معمولاً حاصل اندیشه عمل است. این اعمال زندگی افراد و موجودات دیگر را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین، هنگام هر اندیشه و قبل از هر عملی دو پرسش مهم و کلیدی را باید از خود پرسید:

■ اندیشه و عمل ما بر چه افراد و موجوداتی اثر می‌گذارد؟

■ اندیشه‌ها یا دیدگاه‌های افراد دیگر درباره‌ی فکر و عمل ما چیست؟

این مورد نیز یکی دیگر از جنبه‌های انتخاب و تصمیم‌گیری است که باید به آن توجه کرد.

مارگیر و اژدها (انتخابی)

روزی و روزگاری در زمان‌های قدیم مارگیری زندگی می‌کرد. مارگیر به کوه و دشت و صحرا می‌رفت، مار می‌گرفت و آنها را به طبیبان می‌فروخت تا ...

در این درس ابتدا داستان «مارگیر و اژدها» را که یکی از داستان‌های مثنوی مولانا جلال‌الدین محمد بلخی است، می‌شنوید سپس درباره‌ی تغییر شرایط در داستان و رفتار مارگیر گفت‌وگو و وقایعی را که برای مارگیر اتفاق افتاده است تحلیل می‌کنید. آموخته‌های شما در این درس کمک می‌کند تا در صورت برخورد با شرایط مشابه، اقدام مناسب انجام دهید.

گفت‌وگو کنید

مارگیر با خود چه اندیشید که ازدها را به شهر آورد؟

آیا مرد مارگیر درست فکر می‌کرد؟ چرا آری، چرا خیر؟

اشتباه‌های مارگیر چه بود و چه نتایج داشت؟

آیا کسانی را می‌شناسید که گاهی مانند مارگیر رفتار کرده باشند؟ با مثال ویژگی آنها را توصیف کنید.

آیا شما نیز گاهی (حتی در موارد جزئی) مانند مارگیر فکر یا عمل کرده‌اید؟ اگر بلی نتایج آن برای شما و اطرافیان‌تان چه بوده است؟

تصمیم‌گیری‌های ما نتایجی برای خودمان و دیگران دارد؛ این نتایج گاهی فوری، گاهی کوتاه‌مدت و گاهی بلندمدت است. یک انتخاب و تصمیم‌گیری مانند تصمیم‌مارگیر، می‌تواند نتیجه‌ی فوری مناسبی داشته باشد، اما در کوتاه‌مدت یا بلندمدت نتیجه‌ی آن نامناسب باشد یا بالعکس. **در نظر گرفتن نتایج فوری، کوتاه‌مدت و بلندمدت یک انتخاب و اقدام، یکی دیگر از جنبه‌های انتخاب و تصمیم‌گیری است.**

ابتدا یکی از خواسته‌های خود را بنویسید.

.....

.....

سپس راجع به پرسش‌های زیر با دوستان یا افراد خانواده‌ی خود صحبت کنید و نتیجه‌ی گفت‌وگوهای خود را بنویسید.

دستیابی به این خواسته بر زندگی شما و دیگران چه تأثیری دارد؟

.....

.....

.....

.....

چه وقت می‌توانیم مطمئن باشیم، خواسته‌های ما به خودمان و دیگران آسیب نمی‌رساند؟

.....

.....

.....

دانش آموز عزیز

در پایان هر فصل فعالیت‌هایی با عنوان «خودارزیابی» در نظر گرفته شده است. فعالیت خودارزیابی به شما کمک می‌کند:

- یادگیری‌های خود را مرور کنید.
- به روش یادگیری خود پی ببرید.
- با بررسی دقیق فعالیت‌های خود در ساعت تفکر و پژوهش و نوشته‌های خود در کتاب، به نکات مثبت و منفی کار خود پی ببرید و موارد مورد علاقه‌ی خود را بشناسید.

- توانایی بیان نظرات خود را به صورت نوشتاری گسترش دهید.

برای کامل کردن فعالیت‌های خود ارزیابی به نکات زیر توجه کنید.

- در پرسش اول از شما انتظار می‌رود با دقت و حوصله، ذهن و نوشته‌های خود را مرور کنید و هر آنچه در مورد چگونگی فکر کردن و موضوعات فعالیت‌ها آموخته‌اید، بنویسید. به طور حتم یادگیری‌های شما با دیگر هم‌کلاسی‌هایتان شباهت‌ها و تفاوت‌هایی خواهد داشت؛ زیرا شما با دیگران شباهت‌ها و تفاوت‌هایی دارید.

- یادگیری شما حاصل تلاش و فعالیتان در کلاس و خارج از کلاس، به صورت فردی و گروهی است. در پرسش دوم انتظار می‌رود به یادگیری خود فکر کنید و تغییراتی را که در رفتار شما ایجاد شده است، در جدول مشخص کنید.

- آنچه وضعیت پیشرفت شما را تعیین می‌کند، تعداد نکات مثبت یا منفی نوشته شده نیست، بلکه دقت و صداقت شما برای کامل کردن جدول پرسش ۳ است. برای ارزیابی انتظار می‌رود به جنبه‌هایی مانند تمیزی، خوش خطی، داشتن نظرات کامل، بررسی همه‌جانبه‌ی موضوع، استفاده از جملات زیبا، صرف زمان کافی برای انجام فعالیت و ... توجه کنید.

۱- در درس‌های گذشته‌ی تفکر و پژوهش، چه چیزهایی آموختید؟

.....

.....

.....

.....

۲- با توجه به عملکرد خود در فعالیت‌های جلسات گذشته، جدول زیر را کامل کنید.

نیازمند تلاش و آموزش بیشتر	قابل قبول	خوب	خیلی خوب	مقیاس	عملکرد من
					قواعد و مقررات مورد توافق برای ساعت تفکر و پژوهش را رعایت می‌کنم.
					از دانسته‌های قبلی خود برای پاسخگویی به پرسش‌ها استفاده و از گفت و گو در کلاس اطلاعات جدید کسب می‌کنم.
					برای حدس و گمان خود شواهد و دلایل کافی ذکر می‌کنم.
					در برخورد با هر موقعیت یا موضوع، آن را به طور دقیق بررسی می‌کنم.
					برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع جنبه‌های مختلف آن را در نظر می‌گیرم.
					برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع، هدف خود را مشخص می‌کنم.
					برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع، اولویت‌ها را تعیین می‌کنم.
					برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع، به تأثیر آن بر خود و دیگران فکر می‌کنم.
					برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع، به پیامدهای فوری، کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت آن فکر می‌کنم.
					برای تصمیم‌گیری درباره‌ی هر موضوع، به ارزش‌های والاتر توجه می‌کنم.

۳- با بررسی نوشته‌های خود در صفحات قبلی کتاب، جدول زیر را کامل کنید.

موارد دوست‌داشتنی درباره‌ی نوشته‌های من	نکات منفی درباره‌ی نوشته‌های من	نکات مثبت درباره‌ی نوشته‌های من
.....